

AFFILIATSIYA VA MANSUBLIK MOTIVI

Karakulova Umida Abduvakilovna

O‘zMU Jizzax filiali “Oila psixologiyasi” kafedrası o‘qituvchisi

Rejepbayeva Aygul Zokirboy qizi

O‘zMU Jizzax filiali “Oila psixologiyasi” yo‘nalishi talabasi

“Do‘stlik o‘rnatish va mehrni his eting. Boshqa odamlardan zavqlaning va ular bilan yashang. Ular bilan hamkorlik qiling va muloqot qiling. Oshiq bo‘ling. Guruhlarga qo‘shiling”

N. A. Myurrey

Boshqa odamlar bilan munosabatlarni o‘rnatishda qo‘llab-quvvatlash, taassurot qoldirish, yordam olish yoki ko‘rsatish kabi juda muhim maqsadlarga bo‘lishi mumkin. Mansublik deganda biz kundalik va ayni paytda asosiy xarakterga ega bo‘lgan ijtimoiy o‘zaro munosabatlarning ma‘lum bir sinfini tushunamiz. Ularning mazmuni boshqa odamlar (shu jumladan notanish yoki tanish bo‘lgan odamlar) bilan muloqot qilish va undan qoniqishni yuzaga keltiradigan, har ikki tomonni o‘ziga jalb qiladigan va boyitadigan tarzda namoyon bo‘lishdan iborat. Bunga qay darajada erishilganligi nafaqat mansublik izlovchiga, balki uning sherigiga ham bog‘liq. Munosabatlarga intilayotgan odam ko‘p narsaga erishishi kerak. Avvalo, u sherikning ko‘z o‘ngida jozibador ekanligini, aloqa o‘rnatishni xohlashini aniq ko‘rsatishi kerak. U sherigiga uni teng huquqli deb bilishini va unga to‘liq o‘zaro munosabatlarni taklif qilishini tushuntirishi kerak, ya‘ni u nafaqat "mansublik izlaydi", balki shu bilan birga shaxsning tegishli ehtiyoji uchun sheriklik hamkori sifatida ishlaydi. Rollarni taqsimlashdagi assimetriya yoki sherikni o‘z ehtiyojlarini qondirish vositasiga aylantirishga bo‘lgan keng qamrovli istaklar (masalan, mustaqillik yoki qaramlik, ustunlik yoki kamsitish, kuch yoki zaiflik, yordam berish yoki olish ehtiyojlari) zararlidir. Mansublikka intilayotgan odam o‘z tajribasini sherigining tajribasi bilan ma‘lum bir uyg‘unlikka erishishi kerak, bu ikkala tomonni o‘zaro munosabatda bo‘lishga undaydi va ular tomonidan yoqimli, qoniqarli va o‘zini qadrlash tuyg‘usini qo‘llab-quvvatlaydigan narsa sifatida his qilinadi. Mansublik maqsadi, unga intilayotgan shaxs nuqtai nazaridan, agar sherikning simpatiyasi bo‘lmasa, hech bo‘lmaganda uni qabul qilish, o‘zini o‘zi yoqtirish, do‘stona qo‘llab-quvvatlash va hamdardlik izlash deb ta‘riflanishi mumkin. Biroq, bunday ta‘rif mansublik munosabatlarning faqat bir tomonini, ya‘ni qabul qilishni ta‘kidlaydi va ikkinchi tomon - berishni e‘tiborsiz qoldiradi. Shuning uchun sheriklik motivining

maqsadini o'zaro va ishonchli munosabatlar sifatida belgilash ancha to'g'ri bo'ladi. Bunda sheriklarning bir-biriga empatik munosabat bildirsa, unga mehr bilan munosabatda bo'ladi, uni qabul qiladi, uni do'stona qo'llab-quvvatlaydi, unga hamdardlik bildiradi. Bunday munosabatlarga erishish va saqlab qolish uchun og'zaki va og'zaki bo'lmagan ko'plab xatti-harakatlar mavjud. Xulq-atvorning bog'lanish istagi bilan motivatsiyasini ijobiy mazmunini do'stona yuz ifodasi, ko'z bilan aloqa qilish davomiyligi, bosh chayqash chastotasi, mimika va imo-ishoralar va boshqalar bilan baholanishi mumkin.

Boshqa motivlarda bo'lgani kabi (masalan, yutuq motivi) bog'liqlik harakatining kutilayotgan muvaffaqiyatli yoki muvaffaqiyatsiz natijasining xarakteristikasi ma'lum bir qiymatning ijobiy yoki salbiy jozibadorligi bilan chegaralanmaydi. Harakatning muqobil natijalarining har biri ma'lum bir ehtimollik bilan oldindan kutiladi. Shunday qilib, har bir shaxs o'zining aloqa sohasidagi o'tmishdagi tajribasiga asoslanib, u notanish odam bilan bog'liqlik munosabatlarini o'rnatishga qodir yoki yo'qligi haqida umumiy taxminlarga ega. Ushbu taxminlar nafaqat tegishli jozibadorlik qiymatlari bilan bir qatorda, mansublik motivatsiyasining hajmini ham aniqlaydi.

Ko'pincha ular o'zlarini bog'lanishga erishishga qaratilgan xatti-harakatlar jarayonida bevosita namoyon qiladi, bu esa aloqani o'rnatish va qo'llab-quvvatlash tabiiy, do'stona va vaziyatga mos keladigan yoki aksincha, noaniq, qo'rqqoq va noqulay bo'lishiga olib keladi.

Kutish va xulq-atvor o'rtasidagi chambarchas bog'liqlik nafaqat bog'liqlik motivini yutuq motiviga o'xshash boshqa motivlardan ajratib turadi. Shuningdek, u o'ziga xos teskari ta'sirga ega bo'lib, sherik notanish bo'lgan hollarda kutish va bog'lanishning jozibadorligining yaqin kovariatsiyasiga olib keladi: muvaffaqiyatni kutish qanchalik kuchli bo'lsa, ijobiy jozibadorlik shunchalik yuqori bo'ladi va aksincha, kutish shunchalik kuchli bo'ladi. Batafsilroq aytadigan bo'lsak, teskari aloqa zanjirini quyidagicha tasavvur qilish mumkin: kutish harakatning borishiga ta'sir qiladi, harakat yo'nalishi uning natijasiga ta'sir qiladi, takroriy muvaffaqiyatlar va muvaffaqiyatsizliklar tegishli kutishlarni hosil qiladi, bu esa o'z navbatida harakat jarayonida farqlarni keltirib chiqaradi. Shunday qilib, muvaffaqiyatli yoki muvaffaqiyatsiz bog'lanishning jozibadorligi oxir-oqibat doimiy qiymatga aylanadi, bu umumiy ijobiy va salbiy jozibadorlik nisbatining individual profilini belgilaydi, ya'ni bog'lanish umidi va rad etish qo'rquvi.

Shunday qilib kovariatsiya (agar mansublik ob'ekti begona bo'lsa) individual motivatsiya uchun kutish va jozibadorlik, shuningdek, tegishli situatsion

motivatsiya o'rtasida paydo bo'ladi: muvaffaqiyatni umumlashtirilgan kutish kutishdan qanchalik ko'p ustunlik qilsa, muvaffaqiyatsizlik, ko'proq ijobiy jozibadorlik salbiydan oshadi va aksincha. Kutish va jozibadorlikning bu nisbati bog'lanish motivini yutuq motividan ajratib turadi Bu ko'rsatkichlarning aniq qarama-qarshi nisbati bilan tavsiflanadi: muvaffaqiyat ehtimoli qanchalik yuqori bo'lsa, vazifa soda va muvaffaqiyatning jozibadorligi shunchalik past bo'ladi. Muvaffaqiyatsizlik ehtimoli qanchalik yuqori bo'lsa, ya'ni vazifa qiyin va muvaffaqiyatning jozibadorligi shunchalik yuqori.

Muayyan shaxs bilan bog'liq bo'lgan individual umidlar, uni a'zolikka kiruvchi sub'ekt allaqachon yaxshi biladi, umumlashtirilgan kutishlardan farqlanishi kerak. Bunday holda, kutish va jozibadorlik bir-biridan mustaqil ravishda farq qilishi mumkin.

Shunday qilib, shaxs bilan aloqaning jozibadorligi, bog'lanish motiviga bog'liq bo'lib, bu doim xam axamiyat kasb etmasligi mumkin, ammo tezkor aloqani yuqori kutish bilan xarakterlanadi. Shunga o'xshash vaziyat, bir kishi, u mo'ljallangan bog'liqlik sherigi bilan shaxsan tanish bo'lmasa-da, lekin u mavjud bo'lgan ma'lumotlar unga aloqa qilishning qiyinligi yoki qulayligini taxmin qilish imkonini beradigan hollarda yuzaga keladi. Misol uchun, sherik aloqadorlikka intilayotgan sub'ektga qaraganda yuqori ijtimoiy maqomga ega bo'lishi mumkin. Bunday holda, ikkinchisi, agar uning muvaffaqiyatga bo'lgan umumiy umidlari printsiptial jihatdan yuqori bo'lsa ham, uning boshlig'ining aloqadorlik munosabatlarini o'rnatish harakatlariga ijobiy javob berishiga ishonchini kamaytirishi mumkin. Bundan tashqari, u odatdagidan ko'ra ko'proq qattiqqo'llik va zo'riqlashlardan qo'rqishi mumkin (muvaffaqiyatga erishish ehtimoli past), bu uning sherigi tomonidan u bilan aloqa jozibadorligini yo'qotishiga olib keladi va natijada mavzu o'zi aloqaning yuqori ijobiy jozibadorligi bilan muvaffaqiyatga erishish imkoniyatlarini kamaytirishga hissa qo'shadi.

ADABIYOTLAR

1. Abduvakilovna, K. U. (2024, March). IJTIMOIIY NORMALAR VA MULOQOT FAOLIYATINING O 'ZARO ALOQADORLIGI. In E Conference Zone (pp. 5-10).
2. Abduvakilovna, K. U., & Bekmurod o'g'li, T. N. (2024, March). RUS PSIXOLOGLARINING MULOQOT HAQIDAGI QARASHLARI. In E Conference Zone (pp. 1-4).

3. Abduvakilovna, K. U., & Farxod o'g'li, P. X. (2023). SUITSIDAL XULQ-ATVORNI KELTIRIB CHIQUARUVCHI SABABLARI. Scientific Impulse, 2(15), 239-242.
4. Abduvakilovna, K. U., Qizi, G. U. S. M., & Qizi, A. G. A. (2023). OQUV JARAYONIDA SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK TOMONLARI. Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi, 1(1), 766-769.
5. Abduvakilovna, K. U. (2024, March). IJTIMOIIY NORMALAR VA MULOQOT FAOLIYATINING O'ZARO ALOQADORLIGI. In E Conference Zone (pp. 5-10).
6. Abduvakilovna, K. U. (2023). OGISHGAN XULQ-ATVOR VA UNI SHAKLLANTIRUVCHI OMILLAR.
7. Каракулова, У., Хайдаркулов, Х., & Хайдарова, Б. (2023). Bolaning tengdoshlari bilan mulototining o'ziga xosligi. Информатика и инженерные технологии, 1(2), 453-457.
8. Каракулова, У., Бердиева, С., & Реджепбаева, А. (2023). Bolalar mulototning psixologik-pedagogik xususiyatlari. Информатика и инженерные технологии, 1(2), 457-461.
9. Каракулова, У., Бердиева, С., & Реджепбаева, А. (2023). Bolalar mulototning psixologik-pedagogik xususiyatlari. Информатика и инженерные технологии, 1(2), 457-461.
10. Karakulova, U. A., Albekova, Y. O. Q., & Abduraxmonova, H. Z. Q. (2023). DEVIANT XULQ-ATVOR MUAMMOSI VA OILAVIY MUNOSABATLARNING O'ZARO ALOQADORLIGI. Academic research in educational sciences, 4(TMA Conference), 801-806.